

Werkconferentie "Geloven in duurzame ontwikkeling"

De onderstaande uitnodiging werd in een ruime kring mogelijk geïnteresseerden verspreid. Zo'n 45 aanwezigen woonden de conferentie bij, onder wie vertegenwoordigers van de betrokken moskeeën, gemeentes, Provincie en welzijns- en Natuur- en Milieu Educatie-organisaties.

U bent van harte welkom!

Werkconferentie 'geloven in duurzame ontwikkeling'

1 december 2005
Rotterdam

Uitnodiging |

Deze werkconferentie wordt gehouden in het kader van het onderzoekstraject "De Moskee doet mee". Aarde-Werk voert dit onderzoek uit in opdracht van de Provincie Zuid-Holland.
In samenwerking met Cailin partners, Codename Future, Stichting Meander en Stimulans.

Programma:

- 9.30 uur **Ontvangst** met koffie en thee
9.45 uur **Welkom** en inleidende presentatie op het project door Gea Boessenkool, Aarde-Werk
10.00 uur **Persoonlijke ervaringen** van de betrokken werkers van Stimulans, Meander en Codename Future
10.20 uur **Presentatie van de eerste onderzoeksresultaten** door Karin Verreck, CailinPartners
10.40 uur **Vragenronde** en **Pauze**
11.00 uur **Workshops** | Werken aan een intentieverklaring over:
- **de moskee in een wijk op weg naar duurzaamheid** met bijdragen uit twee praktijkervaringen onder leiding van Bowine Wijffels
  - **jongeren actief in de moskee en de wijk** met bijdragen uit Den Haag en Rotterdam (onder voorbehoud) onder leiding van Karin Verreck
  - **duurzaamheid en religie** met een bijdrage van Abdulwahid van Bommel onder leiding van Gea Boessenkool
- 12.00 uur **Presentatie** van de intentieverklaringen
12.30 uur **Afsluiting**

Educatief Centrum van de Gültepe-moskee
Erasmusstraat 141
3035 LD Rotterdam

Onderzoek

In het onderzoekstraject "De Moskee doet mee" onderzoeken Aarde-Werk & Partners de kansen om de moskee te betrekken bij duurzaamheid in de wijk. Samen met de moskeebesturen en imans van 3 moskeeën in Zuid-Holland (Rotterdam-Gultepe-moskee, Den Haag-El Islam moskee en Dordrecht-Al Aksa moskee) is tussen september en november 2005 onderzocht op welke manier en onder welke voorwaarden partijen in de wijk kunnen samenwerken aan duurzaamheid, waarbij de moskee zijn bezoekers vanuit de Islam aanspreekt met kernwaarden vanuit de Islam als o.a. 'chaliefa', 'israf' en 'adl'. Tijdens de werkconferentie zullen Aarde-Werk en Partners verslag doen van de bevindingen en met de aanwezigen in gesprek gaan over de opgedane ervaringen. De uitkomsten van de conferentie worden samengebracht met het uitgevoerde onderzoek in een slotdocument dat eind december 2005 zal verschijnen.

Impressie van de werkconferentie op 1 december 2005

De werkconferentie start op een koude decembermorgen voor de deur van de Gültepe moskee en het ernaast gelegen Educatief Centrum.

Ik ben (te?) vroeg, en de verantwoordelijken zijn nog niet aanwezig. Ik ken dit deel van Rotterdam niet en kijk nieuwsgierig om me heen. In elkaar gedoken gaan enkele in het zwart geklede vrouwen aan de overkant voorbij. Geen maakt aanstalten mijn kant op te komen en de deur voor me open te doen. Op mijn bellen volgt geen reactie.

Kort na mijn aankomst duikt Abdulwahid van Bommel naast me op. Samen praatte we wat bij, na onze laatste ontmoeting. Zijn vermoeden is juist: de deur naast de moskee kan open en we komen binnen in een warm koffiehuis waar we direct op warme (oplos)koffie worden getracteerd. Heerlijk.

Al gauw komen meer congresgangers binnen, achter de koffiegeur aan, maar dan gaat ook het Educatief Centrum verder open en maken we ons klaar in de ruime ontmoetingsruimte. Leden van het moskeebestuur, Arif Yakisir van Stimulans en de imam begroeten ons allen hartelijk. De beamer staat al gereed en om precies 10 uur kan ik beginnen met mijn *welkom en presentatie van het project* voor een gehoor van 45 personen.

Ik heb besloten de toon te zetten met een persoonlijke noot en vertel de aanwezigen dat ik pas enige tijd na de start van het project me realiseerde dat de titel van dit project toch wel bijzonder stellig was neergezet. Opnieuw een staaltje van wit annexatiedenken?

Of een uitspraak rijk aan wishfull thinking? Abdulwahid van Bommel heeft in zijn artikel in Mzine in ieder geval een andere toon aangeslagen: *Doet de moskee mee?*

Gelukkig kunnen we nu, in deze fase van het project constateren, dat alle 3 de uitgenodigde moskeeën 'ja' hebben gezegd en mee hebben gedaan. Namens alle projectpartners en de opdrachtgever, de Provincie Zuid-Holland, bedank ik hen daar hartelijk voor.

In mijn inleiding vertel ik hoe ik me, in de loop van het project, steeds meer ben gaan realiseren dat het wat vraagt van alle partijen om zo uitdrukkelijk de levensovertuiging, het geloof, centraal te stellen in dit project. Vooral de gesecculariseerde autochtone Nederlander is dat niet (meer) gewend.

Wat onwennig keken we elkaar soms aan in de werkgroepvergaderingen: heb jij een kerkelijke achtergrond? Doe je daar nog iets mee? Wat is jouw persoonlijke betrokkenheid bij duurzaamheid?

Het zijn geen vrijblijvende vragen en al helemaal niet de antwoorden erop. Dat heeft dit project en ook deze conferentie nu juist zo bijzonder gemaakt en leidde daarom tot een bijzonder hechte samenwerking tussen de partnerorganisaties en ook met de moskeebesturen en betrokken jongerenorganisaties. Openheid helpt en inspireert!

De *persoonlijke verhalen* van de werkers van Stimulans, Codename Future en Meander roepen al snel op tot spontane reacties uit de zaal en de conferentie ontrolt zich in een ontspannen en uiterst plezierige sfeer van samenzijn. Karin Verreck sluit vervolgens aan met een *samenvatting van haar onderzoek*.

De 3 *geanimeerde workshops* (jongeren, duurzaamheid in de wijk en religie en duurzaamheid) worden in een levendige stijl verslagen en er is nog tijd voor vragen en een ongedwongen samenzijn onder het genot van (meer) koffie en heerlijk eigengemaakt Turks gebak van onze gastvrouwen.

Dank aan de Gültepe moskee voor de gastvrije ontvangst!

Aarde-Werk, Gea Boessenkool

Verslag van de werkconferentie:

"Inspirerend", "het enthousiasme zingt nog na", " we moeten gauw aan een vervolg gaan werken", waren een paar reacties die we hoorden na afloop.

En dat was ook onze eigen ervaring: hoe inspirerend het is om met mensen van verschillende culturen samen te zijn en aan een gemeenschappelijke toekomst te werken!

Inleidende presentatie

Tijdens de conferentie werden de aanwezigen verwelkomd en geïnformeerd door Gea Boessenkool van Aarde-Werk over de achtergronden en aanleiding van het project "de Moskee doet mee."

Zij legde de nadruk op het bijzondere van de samenwerking in dit project. Het vraagt wat van het moskeebestuur en de imam, het vraagt wat van de projectpartners. Openheid en wederzijds begrip zijn daarbij sleutelwoorden. Ontdekking van het project voor de projectpartners zelf was, dat het in de autochtone context niet gewoon is om te spreken over en vanuit de levensovertuiging. In de allochtone context is dit echter veel vanzelfsprekender. Het geloof, zeker de islam, is een praktische godsdienst. Leer en leven gaan nauw samen. En juist in het propageren van een duurzame levensstijl is dat een voordeel en wordt duurzaamheid vanzelfsprekend. Het enige wat nodig is, is een zeker vertaalslag van de kernbegrippen in de islam. Wederzijds begrip is de basis voor duurzaamheid en vraagt een openheid over waarden en de bereidheid elkaar te vragen: *Waarom?* en *Waar toe?* voordat er gevraagd wordt naar het *Hoe?*

Aarde-Werk heeft deze benadering reeds toegepast in haar programma Leve Leven! waar educatie rond duurzaamheid ook start met de vraag: Wat is voor jou duurzaam en plezierig wonen en van waaruit wil je daar aan werken. Welke waarden vertegenwoordigt duurzaamheid voor je? Juist de **sociale aspecten van duurzaamheid** zijn daarbij essentieel.

Persoonlijke ervaringen

De conferentie werd vervolgd met de presentatie van 4 persoonlijke statements van de directe uitvoeringsbetrokkenen: Adela el Mahdaoui (Codename Future), Fred Rotteveel (Stimulans), Arif Yakisir (Stimulans) en Pervin van Eer (Stichting Meander).

We geven ze hieronder kort weer:

1. Persoonlijk verhaaltje over Moskee doet Mee (Adela el Mahdaoui, Codename Future)

Duurzaamheid

Duurzaamheid is een woord wat mensen niet vaak in de mond nemen. Mensen zijn vaak met duurzaamheid bezig zonder dat ze zich hier bewust van zijn. De organisaties (in dit geval de moskeeën) zijn wel degelijk bezig met duurzaamheid, alleen met name met de P van People. De andere P's (Planet en Profit) staan eigenlijk net iets te ver van hun bed.

Duurzaamheid, werk en persoonlijk

Codename Future maakt digitaal lesmateriaal voor jongeren. In dit lesmateriaal zitten de 3 P's altijd verweven. Jongeren zijn dus met alle drie de P's bezig. Zo vanzelfsprekend is

duurzaamheid dus binnen de organisatie waar ik werk. Of ik er zelf zodanig mee bezig ben als persoon, is een andere kwestie. Ik moet eerlijk zeggen dat tijdens de duurzaamheidstraining pas echt duidelijk werd hoe dicht het wel of niet bij mij ligt. Voorbeelden die mij heel erg zijn bijgebleven zijn de verwerking van melk en hoe geniet jij als mens van de natuur? In het ene land kun je genieten van de duinen, maar in een ander land is droogte juist natuur. Allebei natuur, waar ik als mens evenveel van kan genieten.

Checklist

Tijdens de gesprekken die we hebben gehouden met de mensen in Den Haag hebben we de checklist die is opgesteld in het kader van dit project gebruikt. We hebben deze tijdens de eerste kennismakingsgesprekken aan de mensen meegegeven. De bedoeling was dat de mensen de vragenlijst op basis van hun eigen omgeving invullen. Tijdens onze tweede bijeenkomst gebruikten we deze lijst als uitgangspunt. We stelden de mensen de vraag: "Op welke gebieden scoor je hoog en ben je eigenlijk tevreden in je wijk en op welk gebieden scoor je laag en ben je eigenlijk helemaal niet tevreden?" Deze lijst kon je dus goed gebruiken als uitgangspunt, wel stonden er een aantal termen in die niet voor iedereen even duidelijk waren.

Mooie ervaringen

Wat ik mooi vond tijdens het interview met de *imam* is dat hij het gesprek omdraaide: "Elke duurzaamheidsterm waar je mee komt kan vanuit de Islam uitgelegd worden." Dit laat dus zien dat er heel veel over te vertellen en te vinden is vanuit de Islam en dat er heel veel op het gebied van duurzaamheid gedaan kan worden.

Vanuit het gesprek met het *moskeebestuur* kwam heel erg naar voren dat we het samen moeten doen: Samenwerken was het sleutelwoord dat de voorzitter gebruikte.

En dan tot slot

Wat is voor mij duurzaamheid? Duurzaamheid is voor mij de liefde die je boven jezelf als persoon voor iets kan hebben. Voor de een kan het geloof het uitgangspunt zijn en voor de ander kunnen dat eigen waarden en normen zijn. Waar het op neerkomt is dat we het samen moeten doen en samen datgene bereiken wat tot een betere wereld en samenleving moet leiden.

2. Drie punten van Fred Rotteveel (Stichting Stimulans):

Spiegel

In de duurzaamheidstraining kreeg ik nog eens een spiegel voor over mijn eigen positie en over het feit dat heel veel dagelijkse dingen die we doen aan duurzaamheid te koppelen zijn. Door terug te kijken op je eigen jeugd en de dingen die je toen waardevol vond werd een relatie gelegd met een prettige leefomgeving en ruimte om bijvoorbeeld van de natuur te genieten. En dat het dus van belang is dat ook toekomstige generaties van ruimte en natuur kunnen blijven genieten. Ook werd aan de hand van uitleg over het hele proces van melkproductie duidelijk gemaakt hoe groot de negatieve invloed van dergelijke processen is voor ons milieu. Het was boeiend en leuk om de training te volgen, ik heb mijn kennis over het milieu en onze plaats erin verder vergroot.

Concreet

In het algemeen biedt de term duurzaamheid in eerste instantie niet zo'n goede ingang om met de leiding van de moskee in gesprek te gaan. Bestuursleden hadden niet veel tijd beschikbaar, dat was soms lastig. In dat geval is het belangrijk hen zo concreet mogelijk te benaderen en met hen in gesprek te gaan. Daarom hebben we de term duurzaamheid vrijwel niet gebruikt in de gesprekken en alleen gevraagd in hoeverre men deze term kent. Vervolgens hebben we aan de hand van concrete onderdelen van duurzaamheid het gesprek gevoerd. Voor mij was er vooral bij de imams maar ook met enkele bestuursleden sprake van een taalbarrière. Doordat enkele collega's vertaalwerkzaamheden hebben uitgevoerd heb ik toch goede gesprekken

kunnen voeren, met name met de imams. De imams met wie ik heb gesproken hebben veel kennis over duurzaamheidsaspecten en dan met name gekoppeld aan de Islam. Deze gesprekken waren dan ook erg interessant.

Interesse

Het is cruciaal of je interesse hebt voor de Islam je gesprekspartners. Je dient te beseffen dat bestuursleden dit werk in hun vrije tijd uitvoeren en ook de nodige reguliere taken hebben. Ik zou adviseren om ideeën voor activiteiten in een vroeg stadium aan het bestuur voor te leggen. Als het bestuur enthousiast is kan de activiteit georganiseerd worden. Je moet denk ik klein beginnen. Dat betekent dat je dan als werker het project trekt (lees: de activiteit grotendeels organiseert) en daarbij een inspanning vanuit de moskee vraagt. Uiteraard is het van belang in het gesprek duidelijk te krijgen of deze verwachting terecht is. Ieder moskeebestuur is anders en het kan zijn dat het betreffende bestuur juist wel graag de activiteit zo zelfstandig mogelijk organiseert. Probeer zeker naar het bestuur zo concreet mogelijk te zijn als je iets van hen wil en/of je met hen wil samenwerken.

3. Duurzaamheid, een bijdrage van Pervin van Eer (Stichting Meander)

Veel gebruikt

"Duurzaamheid", een term die op dit moment veel gebruikt wordt en die ik zelf ook regelmatig in notities en gesprekken gebruik, heeft door mee te werken aan dit project maar vooral ook door deelname aan een korte duurzaamheidstraining, verzorgd door Aarde-Werk, meer inhoud gegeven aan het begrip dan ik voorheen had. Zo wist ik wel dat duurzaamheid betrekking heeft op planet, people en profit maar de verbanden daar tussen zag ik niet altijd. De onderlinge verbanden en vooral ook het besef dat kleine beslissingen soms van zeer grote invloed zijn, is voor mij een eye-opener geweest. Hierdoor kon ik in de gesprekken met de moskee en de jongerenorganisaties beter aangeven wat duurzaamheid inhoudt en betere voorbeelden geven.

Goed beeld

De gesprekken met de moskee (voorzitter en imam) en de jongerenorganisaties vond ik erg prettig. Het gaf een goed beeld hoe zij werken, wat ze doen, waar de prioriteiten zitten en waarom en welke drempels zij ervaren. De gedrevenheid is groot en belangstelling is zeker aanwezig. Wat heel nadrukkelijk naar voren kwam is het directe verband tussen de praktijk van de Islam en duurzaamheid. Dat biedt kansen voor organisaties die op dit terrein wat zouden willen doen met moskeeën. De prioriteiten die gesteld worden in de moskee is afhankelijk van de zaken waar de gemeenschap tegen aan loopt. Bv. Schooluitval of werkloosheid heeft prioriteit boven natuur, terwijl ze daar eigenlijk veel meer mee zouden kunnen en willen doen maar er nu vaak geen tijd voor hebben. Het is aan de creativiteit van de werker om de verbinding tussen die twee te thema's te leggen, concreet te maken en het positief uit te laten werken. Belangrijk hierbij is: neem tijdig contact op, ook de Moskee heeft zijn eigen tijdsindeling en planning van specifieke thema's. Maak duidelijk wat je wilt en wat je van de moskee verwacht maar biedt tegelijkertijd ruimte voor aanpassing of bijstelling.

4. Arif Yakışır, (Stimulans, adviseur)

Nieuw

Voor de eerste keer heb ik in het kader van mijn werk met duurzaamheid en milieu mee te maken. Het project van Aarde Werk is bedoeld om samen met de moskee, jongeren en vrouwen organisaties uit te voeren. Hiervoor heb ik een afspraken gemaakt met de imam van Islamitische Stichting Nederland (Diyamet) Gültepe moskee, de heer I. Sevinc. Tijdens het gesprek bleek dat de Imam enthousiast was en graag zijn inzet en energie beschikbaar wilde stellen en meewerken aan het totstandkomen van het project en de

conferentie. Hij was bereid om een toespraak te houden en de gemeenschap te motiveren. Daarna heb ik ook gesprekken gevoerd met de bestuursleden van de Gültepe moskee en jongeren vereniging. Die hebben zich ook bereid verklaard om mee aan het project duurzaamheid te werken. Ondanks dat de bestuursleden geen ervaringen met zulke projecten hadden, zijn ze toch behulpzaam geweest. De moskee en jongeren organisaties hadden in het verleden verschillende activiteiten in de buurt georganiseerd. De activiteiten vonden plaats zowel binnen als buiten de moskee.

Dankbaar

Vandaag zijn er een aantal vertegenwoordigers van het bestuur hier aanwezig. De andere afwezige bestuursleden wilden graag ook deelnemen maar ze konden helaas geen vrij krijgen van hun werk. Hierbij wil ik mijn dankbaarheid aan de imam van het Gültepe moskee de heer Irfan Sevinç en het bestuur van ISN Gültepe moskee en Gültepe jongeren vereniging betuigen voor hun zeer gewaardeerde bijdrage aan dit project duurzaamheid, "de Moskee doet mee".

Presentatie Onderzoek

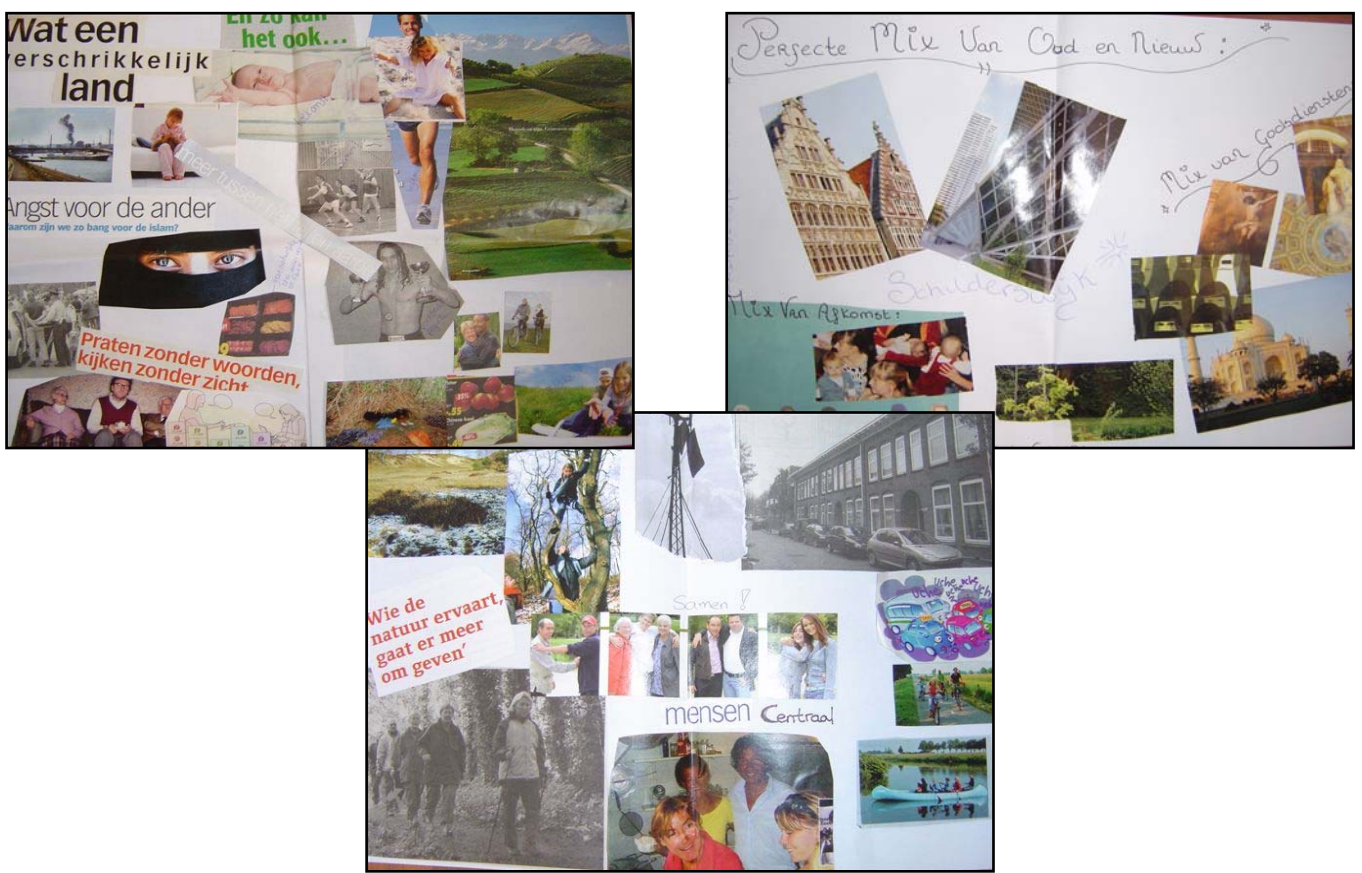
Karin Verreck (Cailin Partners) presenteerde vervolgens de uitkomsten van het uitgevoerde onderzoek. (zie hiervoor het bijgevoegde rapport)

Workshops

- Jongerenworkshop
- Workshop 'De moskee in een wijk op weg naar duurzaamheid'
- Workshop duurzaamheid en religie

Jongerenworkshop

In deze workshop hebben zowel jongeren als ouderen hun buurt weergegeven door middel van een collage, waarmee ze duidelijk maakten wat ze aan hun buurt willen veranderen. De deelnemers hebben geprobeerd de 3 p's van duurzaamheid (people, planet, profit) in de collage uit te beelden. Creatieve collages waren het resultaat waarbij duidelijk naar voren kwam dat samenleven, contact/praten met elkaar en groen belangrijke voorwaarden zijn voor een prettige buurt.

Eén collage ging specifiek over kinderen en jongeren en al pratende daarover ontstonden de volgende ideeën voor een project:

Jongeren van drie zelforganisaties van verschillende afkomsten met elkaar in contact brengen. Het idee is dat elke organisatie een voorbeeld van één van de 3 P's uitkiest en hier een activiteit op afstemt. Elke activiteit moet wel aan een aantal eisen voldoen:

- *er moet een educatief element aan gekoppeld zijn;*
- *er moet een excursie aan verbonden worden;*
- *er moet een belevingselement in zitten (jongeren stellen organisaties vragen over het onderwerp en tijdens de activiteit zelf de natuur beleven);*
- *er moeten gelegenheden georganiseerd worden waar de zelforganisaties die aan het project deelnemen elkaar kunnen treffen;*
- *jongerenwerkers kunnen gekoppeld worden aan de moskee;*
- *stagiaires vanuit de zelforganisaties kunnen dit project als stageopdracht uitvoeren;*
- *er vindt een uitwisseling plaats tussen de twee steden (Rotterdam en Den Haag), zodat de zelforganisaties kennis met elkaar uit kunnen wisselen.*

En het blijft niet bij een idee: deelnemers van de workshop toonden zich enthousiast om dit idee verder uit te werken en er mee aan de slag te gaan in een vervolg van 'de moskee doet mee'!

Workshop 'De moskee in een wijk op weg naar duurzaamheid'

Wat kan een moskee in de wijk doen aan duurzaamheid? In deze workshop worden een aantal zeer praktische ideeën uitgewisseld. Ideeën die elders al zijn uitgetoet. Allereerst vertelt Imke Tegels van SME Advies (Utrecht) over haar ervaringen met projecten in Utrecht en Oosterhout. Zo kunnen moskeeën bijvoorbeeld een bijdrage leveren aan afvalscheiding door een papierinzamelingsactie te beginnen. De voorlichtingsbijeenkomsten gaan over zowel natuur als milieu en de Turkse organisaties kunnen meedoen met het project in samenwerking met de Turkse Natuurorganisatie TEMA. SME helpt met de organisatorische zaken, de opbrengst van het papier gaat naar de moskee. Naast papierinzameling blijken er ook voorbeelden te zijn van inzameling van kleding of petflessen. Imke noemt ook nog een ander project waarbij er vanuit de moskee excursies worden georganiseerd naar bijvoorbeeld mooie natuurgebieden. Dit om samen iets te ondernemen en een gevoel van trots over de natuur in Nederland te ontwikkelen.

Sherita van het opbouwwerk in het Oude Noorden (de wijk waar we op bezoek zijn) vertelt vervolgens over het 'opzoomeren', een begrip in Rotterdam. Straten kunnen vier keer per jaar een idee indienen bij het opzoomerbureau. Dit idee kan gehonoreerd worden met een geldbedrag waar de straat iets leuks mee kan doen. Opzoomeren is begonnen als 'veegactie', maar tegenwoordig worden zeer gevarieerde ideeën ingediend; van het aanleggen van geveltuintjes tot het organiseren van een paasontbijt. Ook de moskee kan meedoen in opzoomeractiviteiten, aldus Sherita.

De gegeven praktische ideeën spreken de aanwezigen (o.a. van de moskeeën in Rotterdam en Dordrecht) wel aan. Rotterdam wil onderzoeken hoe ze bij een inzamelingsactie kunnen aanhaken. De imam geeft aan zeker aandacht aan zulke activiteiten te willen geven, door bijvoorbeeld in de preek projecten aan te kondigen en mensen uit te nodigen. Dordrecht doet al veel, ook rond aanleg van groen (op het terrein rond de moskee) maar heeft moeite met de bezetting. Dat komt mede door het verdwijnen van de ID banen. Algemeen wordt er gepleit voor meer samenwerking in de wijk tussen diverse partijen. Daarbij is de uitdaging om hierbij met name een koppeling

te maken tussen sociale en groene activiteiten. Deze werelden weten elkaar steeds beter te vinden en hebben elkaar nodig om samen te bouwen aan duurzame ontwikkeling.

Bowine Wijffels, Cailin Partners

Workshop duurzaamheid en religie

Abdulwahid van Bommel geeft in deze workshop een uitgebreid overzicht van de achtergronden van de diverse stromingen in de Islam in Nederland. Er is een belangrijk onderscheid te maken tussen de verschillende Turkse en Marokkaanse stromingen in de Islam. De organisatie en aansturing van deze groeperingen is heel verschillend en vraagt van de partijen die met de moskee willen samenwerken dat men hier goed op inspeelt.¹

Abdulwahid onderstreept in zijn inleiding de zeer kortstondige tijd die er nog maar is verstreken sinds de komst van de Islam naar Nederland. Nauwelijks 50 jaar geleden kwamen de eerste moslims naar Nederland. Als je het 600 jaar oude samengaan van joden en christenen hier naast zet, is het niet zo verwonderlijk dat er nog heel wat gewenning over en weer nodig is. Hij onderstreept het belang van zich verdiepen in de Islam en verder te kijken dan de gemakkelijke (voor)oordelen.

Abdulwahid ziet zeker mogelijkheden de moskee, de imams en het moskeebestuur nauw te betrekken bij activiteiten in de buurt rond duurzaamheid. Hij zegt toe een serie preekschetsen te willen maken die in het vrijdaggebed door de imams gebruikt kunnen worden.

In de volgende discussie in de workshop blijkt dat alle deelnemers de bijdrage van Abdulwahid van Bommel uiterst inspirerend en informatief hebben gevonden. Bij alle partijen bestaat de intentie met de uitkomsten van dit project verder te werken.

Gea Boessenkool, Aarde-Werk

---

¹ In het rapport “Voorkom verspilling” zijn de diverse stromingen uitgebreid besproken. Dit rapport is te bestellen bij Aarde-Werk. Ook is het artikel van de hand van Abdulwahid van Bommel in Mzine, oktober 2005, getiteld, “Doet de moskee mee?” de moeite van het lezen waard. Enkele exemplaren van dit magazine zijn nog bij Aarde-Werk opvraagbaar, of rechtstreeks bij de uitgever. (0416 560088, Stichting Diversity Affairs)